

การประยุกต์ใช้หลักคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณ
ตามหลักไตรสิกขาสู่ความเป็นผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ*
THE APPLICATION OF MORALITY, ETHICS AND CODE
OF CONDUCT WITH THE THREEFOLD TRAINING
TO BE THE PROFESSIONAL SCHOOL ADMINISTRATORS

ปรีดาวรรณ วิชาธิคุณ

Pidawan Wichathikun

ลักษณะประภา สุวรรณสมบัติ

Lakprapa Suwannasombat

เริงวิชญ์ นิลโคตร

Reongwit Nilkote

ธีรังกูร วรบำรุงกุล

Theerangkoon Warabamrungkul

วัยวุฒิ บุญลอย

Waiwoot Boonloy

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

Rambhai Barni Rajabhat University, Thailand

E-mail: mong_rnk@hotmail.co.th

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้ศึกษาเกี่ยวกับผู้บริหารสถานศึกษาที่มีคุณภาพต้องเป็นผู้ที่มีคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณในวิชาชีพ เกิดความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานส่งผลให้การทำงานมีประสิทธิภาพขององค์กรหรือสถานศึกษา กระทรวงศึกษาธิการจึงเน้นให้ผู้บริหารสถานศึกษา มีความรู้คู่คุณธรรม มุ่งเน้นการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน โดยมียุทธศาสตร์สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา มีศักยภาพความเป็นผู้นำที่มีจิตวิญญาณของผู้บริหารอย่างยั่งยืน และตระหนักในบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ อย่างมีความภาคภูมิใจในวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษา รวมถึงมีความละเอียดที่จะประพடுத்தัว เพราะผู้ที่จะเป็นครูต้องเป็นคนดี มีศรัทธาในวิชาชีพ พร้อมทั้งจะประกอบวิชาชีพทางการศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณของวิชาชีพ ดังนั้น การนำหลักคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ โดยใช้

* Received 10 April 2021; Revised 22 April 2021; Accepted 10 May 2021

หลักไตรสิกขาประกอบด้วย ศีล (ความประพฤติทางกาย) สมาธิ (การฝึกอบรมทางจิตใจ) และ ปัญญา (ความรู้แจ้ง) มาประยุกต์ใช้ควบคู่กับจรรยาบรรณผู้บริหารสถานศึกษาทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ 1) จรรยาบรรณต่อตนเอง 2) จรรยาบรรณต่อวิชาชีพ 3) จรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ 4) จรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ และ 5) จรรยาบรรณต่อสังคม สามารถนำแนวทางดังกล่าวสร้างทักษะความเป็นเลิศส่วนบุคคล มีความคิดเชิงกลยุทธ์และนวัตกรรม และการมีภาวะผู้นำทางวิชาการ การนำไปประยุกต์ใช้เป็นบรรทัดฐานการบริหารสถานศึกษา การครองตน ครองคน และครองงาน ได้อย่างสมบูรณ์แบบของผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นทั้งผู้บริหารสถานศึกษาที่มีคุณธรรมและรู้เท่าทันต่อภาวะการเปลี่ยนแปลง ซึ่งเป็นคุณลักษณะสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพที่สังคมต้องการและเป็นภาพลักษณ์ที่จะนำพาวงศ์กรไปสู่ความสำเร็จ รวมถึงคุณภาพของครู บุคลากร และนักเรียนมีคุณภาพ เป็นคนเก่ง และคนดี

คำสำคัญ: หลักคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณ, หลักไตรสิกขา, ผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพ

Abstract

The professional school administrators must be leaders with morals, ethics and professional ethics. Resulting in operational satisfaction resulting in efficient performance of the organization or school. The Ministry of Education therefore emphasizes on educational institution administrators to have knowledge and morals. Focus on the development and empowerment of people. With strategies for school administrators have leadership potential with sustainable management mind. And realize their roles, duties and responsibilities with pride in the professional school administrators. Including the shame of behaving badly Because the one who will be the teacher must be a good person Have faith in the profession Ready to practice the educational profession in accordance with professional standards and professional . Ethics, The application of Morality, Ethics and Code of Conduct in the Educational Administration towards A Professional school Administrators by Threefold Training. Consist of Sila (Physical behavior), Samathi (Mental training) and Panna (Enlightenment), to applied in The School Administrators Ethics comprised 4 components as follows; 1) the Ethics on personal performance, 2) the Ethics on profession, 3) the Ethics on Client, 4) the Ethics on Professional Personnel, and 5) the Ethics on Society. Can be adopt that approach, build skills of personal excellence. Have a strategic thinking and innovation And academic leadership. The apply to the norm to

administration, self-governance, People governance and Work governance as a perfect of the (school) administrators that is both of ethical and be aware of changing conditions. This is an important attribute of the professional school administrators that the society needs and also the image that will make the organization to great success. Including the quality of the teachers, staff and students are of perfect quality, good and good people.

Keywords: Morality, Ethics and Code, Threefold Training, Professional School Administrators

บทนำ

ในยุคปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นพลวัต การศึกษาจึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ เป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาในด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรม ประเทศไทยจึงให้ความสำคัญกับการศึกษาดังปรากฏในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 มาตรา 27 ที่ระบุไว้ว่า บุคคลย่อมเสมอภาคกันในกฎหมาย มีสิทธิและเสรีภาพและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ซึ่งได้กำหนดให้การศึกษาบรมเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของคนไทยทุกคนที่รัฐต้องจัดให้ เพื่อพัฒนาคนไทยทุกช่วงวัยให้มีความเจริญงอกงามในทุกด้าน และสามารถดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุขท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษที่ 21 โดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้มีการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ขึ้นเพื่อวางกรอบเป้าหมายและทิศทางการจัดการศึกษาของประเทศ โดยมุ่งเน้นการจัดการศึกษาให้คนไทยทุกคนสามารถเข้าถึงโอกาสและความสามารถในการศึกษาที่มีคุณภาพ พัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ พัฒนากำลังคนให้มีสมรรถนะในการทำงานที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาประเทศ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 65 ได้มีการกำหนดให้รัฐพึงจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติขึ้น เพื่อใช้เป็นเป้าหมายในการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาล และใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ โดยยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 -2580) มุ่งเน้นในเรื่องการสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนาความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในรูปแบบประชารัฐ และสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์กระทรวงศึกษาธิการ (พ.ศ. 2563 – 2565) ซึ่งอยู่ภายใต้วิสัยทัศน์ที่ว่า “กระทรวงศึกษาธิการวางระบบเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ – ทักษะ มีทัศนคติที่ถูกต้องต่อบ้านเมือง มีพื้นฐานชีวิตที่มั่นคง มีคุณธรรม มีงานทำ มีอาชีพ และเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง” จึงได้มีการกำหนดเป้าหมายเพื่อให้คุณภาพการศึกษาของไทยดีขึ้นผู้บริหาร ครูมีสมรรถนะตามมาตรฐานวิชาชีพ มีจรรยาบรรณของวิชาชีพ มีองค์ความรู้และมีความเป็นมืออาชีพ (สำนัก

นโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2562) กระทรวงศึกษาธิการจึงเน้นให้ผู้บริหารสถานศึกษามีความรู้คู่คุณธรรมอย่างเข้มข้น หลากหลาย มุ่งเน้นการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน มียุทธศาสตร์ที่จะทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาทุกคนมีสติ มีจิตวิญญาณของผู้บริหารอย่างยั่งยืนตระหนักในบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ มีความภูมิใจในวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษา และมีความละเอียดที่จะประพฤติดี เพราะผู้ที่จะเป็นครูต้องเป็นคนดี มีศรัทธาในวิชาชีพ พร้อมทั้งจะประกอบวิชาชีพทางการศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณของวิชาชีพ (รพีพรรณ เอกสุภาพันธุ์, 2552) ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีคุณภาพจะต้องเป็นผู้นำมีคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณในวิชาชีพ จะนำไปสู่การทำงานที่ก่อให้เกิดประสิทธิภาพขององค์กรหรือสถานศึกษา (คุณชญา สมจิตร์ และผดุง พรมมุล, 2561)

การบริหารจัดการสถานศึกษานั้น ผู้บริหารถือเป็นบุคคลที่มีความสำคัญเป็นอย่างมาก ในการบริหารจัดการเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน โดยมีการขับเคลื่อนการดำเนินงานตามทิศทางและนโยบายที่กำหนดจากส่วนกลาง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ ผู้บริหารจึงต้องมีทักษะความเป็นเลิศส่วนบุคคล มีความคิดเชิงกลยุทธ์และนวัตกรรม มีภาวะผู้นำทางวิชาการ มีสำนึกความรับผิดชอบ (Accountability) และการบริหารแบบร่วมมือ (สำนึกนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562) ดังนั้น สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นส่วนสำคัญในการบริหารงานให้เกิดความสำเร็จตรงตามเป้าหมาย ซึ่งสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาตามมาตรฐานวิชาชีพครูสภาประกอบด้วยสมรรถนะทั้ง 7 ด้าน ได้แก่ 1) การพัฒนาวิชาชีพ 2) ความเป็นผู้นำทางวิชาการ 3) การบริหารสถานศึกษา 4) หลักสูตรการสอน การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ 5) กิจการและกิจกรรมนักเรียน 6) การประกันคุณภาพการศึกษา และ 7) คุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณ (สภาครูและบุคลากรทางการศึกษา, 2560) ด้วยเหตุนี้ จึงจำเป็นที่จะต้องพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้เป็นผู้บริหารมืออาชีพ โดยสถาบันพัฒนาครูได้จัดทำหลักสูตร "ผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ" โดยกำหนดคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพไว้ 6 ประการ คือ 1) การเป็นผู้นำที่มีคุณธรรม จริยธรรม 2) การเป็นผู้นำด้านการจัดระบบ 3) การเป็นผู้นำด้านวิชาการ 4) การเป็นผู้นำด้านการบริหารจัดการ 5) การเป็นผู้นำด้านสังคมและชุมชน และ 6) การเป็นผู้นำการพัฒนาตนเองในเชิงบริหาร ในเรื่องการพัฒนาตนเอง เพื่อเป็นมืออาชีพ ซึ่งตามหลักพุทธศาสนา ผู้บริหารที่ดีต้องมีศีล สมาธิ และปัญญา กล่าวคือ เป็นคนที่มีศีลกำกับ ตัวกำกับใจ เพื่อให้มีความรู้สึกผิด ชอบ ชั่ว ดี ทำให้รู้ว่าอะไรควรทำ อะไรไม่ควรทำ การมีสมาธิที่ดีจะทำให้ผู้บริหารมุ่งมั่นในการทำงานได้สำเร็จอย่างมีสติด้วยดีและรวดเร็ว การใช้ปัญญาหรือความรู้ที่ขอบด้วยเหตุและผลอันกว้างไกล ทำให้สามารถแก้ปัญหาและสร้างสรรค์สิ่งใหม่ได้ ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นต่อความอยู่รอด ความมั่นคง และการพัฒนาองค์การอย่างมีประสิทธิภาพ ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกอย่างรวดเร็วและรุนแรง การเป็นนักบริหารจึงเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วย

ผลักดันให้งานต่าง ๆ สำเร็จลุล่วงไป ด้วยดีด้วยการใช้ทรัพยากรเท่าที่จำเป็นให้เกิดประโยชน์สูงสุด (ณัญญาณี บุญทองคำ, 2556)

จากความสำคัญข้างต้นจะเห็นได้ว่า ปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้การจัดการศึกษาประสบความสำเร็จตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ได้นั้น ผู้บริหารสถานศึกษาถือเป็นกำลังขับเคลื่อนที่สำคัญยิ่งที่ เป็นผู้ส่งเสริมและสนับสนุน ทำให้โรงเรียนเกิดการพัฒนา มีความเจริญก้าวหน้า และบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งผู้ที่จะเป็นผู้บริหารสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จได้นั้น นอกจากจะต้องเป็นผู้ที่มีภาวะผู้นำในตนเอง ยังต้องเป็นผู้ที่รู้จักการประยุกต์ใช้หลักคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณของผู้บริหารสถานศึกษามาใช้ในการบริหารงานสถานศึกษา เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาตนเองไปสู่การเป็นผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพ ตามจุดมุ่งหมายของกระทรวงศึกษาธิการและสามารถพัฒนาสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณที่พึงมีของผู้บริหารสถานศึกษา

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 มาตรา 79 ระบุไว้ว่า ให้ผู้บังคับบัญชาปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติที่ดี คุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณ วิชาชีพที่เหมาะสม ในอันที่จะทำให้เกิด ประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และความก้าวหน้าแก่ราชการ การบริหารจัดการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเกิดผลทั้งงานที่รับผิดชอบและได้รับความร่วมมือจากผู้ร่วมงาน ซึ่งผู้บริหารจะต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการบริหารงาน นอกจากนี้ มาตรา 80 ยังระบุว่า ให้มีการพัฒนาข้าราชการ ครูและบุคลากรทางการศึกษา ก่อนแต่งตั้งให้ดำรง ตำแหน่งบางตำแหน่ง และบางวิทยฐานะ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ เจตคติที่ดี คุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพที่เหมาะสม (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา, 2548)

คุณธรรม หมายถึง คุณงามความดีที่เป็นธรรมชาติ ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคม ซึ่งรวมสรุปว่าคือ สภาพคุณงามความดี (ราชบัณฑิตยสถาน, 2563)

คุณธรรม หมายถึง สภาพคุณงามความดี ความประพฤติและจิตใจ ซึ่งสามารถแยกออกเป็น 2 ความหมาย คือ 1) ความประพฤติดีงาม เพื่อประโยชน์สุขแก่ตนและสังคม ซึ่งมีพื้นฐานมาจากหลักศีลธรรมทางศาสนา ค่านิยมทางวัฒนธรรม ประเพณีหลักกฎหมาย จรรยาบรรณวิชาชีพ และ 2) การรู้จักไตร่ตรองว่าอะไรควรทำ ไม่ควรทำ และอาจกล่าวได้ว่า คุณธรรม คือ จริยธรรมแต่ละข้อที่นำมาปฏิบัติจนเป็นนิสัย เช่น เป็นคนซื่อสัตย์เสียสละ อดทน มีความ รับผิดชอบ ฯลฯ คุณธรรม จึงหมายถึง “สภาพคุณงามความดี” ซึ่งเป็นลักษณะหรือคุณสมบัติทางบวกที่ถือกันว่าดีงาม ทั้งทางกาย วาจา และใจ เช่น 1) ความจริงใจ ซื่อสัตย์ พูดจริง ทำจริง 2) การฝึกฝนข่มใจ รู้จักควบคุมจิตใจ ฝึกหัดตัดนิสัย แก้ไขข้อบกพร่อง ปรับปรุง

ตนเองให้เจริญ ก้าวหน้าด้วยปัญญาความรู้ 3) มีความอดทน ตั้งหน้า ทำหน้าที่การทำงานด้วยความขยันหมั่นเพียร เข้มแข็ง ไม่หวั่นไหวในจุดมุ่งหมาย 4) ความเสียสละ ต้องมีความเสียสละประโยชน์ส่วนตน เพื่อประโยชน์ส่วนใหญ่ของบ้านเมือง ผู้มีน้ำใจเสียสละ มีจิตใจโอบอ้อมอารีเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ทุกคนในสังคม ช่วยเหลือเท่าที่เห็นว่าสมควรจะช่วยเหลือได้ เห็นใครควรแก่การช่วยเหลือก็ช่วยเหลือตามกำลัง (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553, 2553)

จริยธรรม หมายถึง ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติ, ศีลธรรม, กฎศีลธรรม พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน จริยธรรม มาจากคำว่า “พรหมจรรย์” หมายถึง ความประพฤติอันประเสริฐ หรือ ประพฤติบริสุทธิ์อย่างพรหม การดำเนินชีวิตอันประเสริฐ การครองชีพอย่างประเสริฐ หรือความเป็นอยู่อย่างประเสริฐ ซึ่งในพุทธศาสนา หมายถึง มรรค คือวิธีการปฏิบัติสายกลาง ประกอบด้วยองค์ประกอบ 8 ประการ บางครั้งเรียกว่า “ไตรสิกขา” คือ การศึกษา 3 ประการ ได้แก่ ศีล สมาธิ ปัญญา ดังนั้น จริยธรรมหรือ พรหมจรรย์ มรรค และไตรสิกขา ทั้งหมดนี้เป็นทางปฏิบัติเพื่อนำมนุษย์ไปสู่จุดหมายในชีวิต (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), 2556)

คุณธรรมจริยธรรมนับว่าเป็นพื้นฐานที่สำคัญของคนทุกคนและทุกวิชาชีพ หากบุคคลใด หรือวิชาชีพใดไม่มีคุณธรรมจริยธรรมเป็นหลักยึดเบื้องต้นแล้วก็ยากที่จะก้าวไปสู่ความสำเร็จแห่งตนและแห่งวิชาชีพนั้น ๆ ที่ยิ่งกว่านั้นก็คือการขาดคุณธรรมจริยธรรมทั้งในส่วนบุคคลและในวิชาชีพ อาจมีผลร้ายต่อตนเอง สังคมและวงการวิชาชีพในอนาคตได้อีกด้วย ดังจะพบเห็นได้จากกรณีเกิดวิกฤติศรัทธาในวิชาชีพหลายแขนงในปัจจุบัน ทั้งวงการวิชาชีพครู แพทย์ ตำรวจ ทหาร นักการเมืองการปกครอง ฯลฯ จึงมีคำกล่าวที่เราไม่สามารถสร้างครุฑบินพื้นฐานของคนไม่ดี และไม่สามารถสร้างแพทย์ ตำรวจ ทหารและนักการเมืองที่ดี ถ้าบุคคลเหล่านั้นมีพื้นฐานทางนิสัยและความประพฤติที่ไม่ดี ดังพระบรมราโชวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ ในพระราชพิธีบวงสรวงสมเด็จพระมหากษัตริยาธิราช ณ ท้องสนามหลวง เมื่อวันที่ 5 เมษายน พ.ศ. 2525 ไว้ ดังนี้ “.....การจะทำงานให้สัมฤทธิ์ผลที่พึงปรารถนา คือให้เป็นประโยชน์และเป็นธรรมด้วยนั้น จะอาศัยความรู้แต่เพียงอย่างเดียวมิได้ จำเป็นต้องอาศัยความสุจริต ความบริสุทธิ์ใจ และความถูกต้องเป็นธรรม ประกอบด้วย เพราะเหตุว่าความรู้นั้น เสมือนเครื่องยนต์ที่ทำให้รถยนต์เคลื่อนที่ไปได้ประการเดียว ส่วนคุณธรรมดังกล่าวแล้ว เป็นเสมือนหนึ่งพวงมาลัยหรือหางเสือ ซึ่งเป็นปัจจัยที่นำทางให้รถยนต์ดำเนินไปถูกทางด้วยความสวัสดิ์ คือ ปลอดภัย บรรลุจุดประสงค์..”

คุณธรรมจริยธรรมจึงเป็นสิ่งสำคัญในการประกอบอาชีพ ที่จะนำความสุขสงบและความเจริญก้าวหน้ามาสู่สังคมนั้น ๆ เพราะเมื่อคนในสังคมมีคุณธรรมจริยธรรม จิตใจก็ย่อมสูงขึ้นมีความเจริญทางจิตใจ มีวุฒิภาวะทางปัญญา และสำนึกในหน้าที่ของตนอยู่เสมอ จะทำงานใดก็สำเร็จ เกิดประสิทธิภาพ มีความสุขในการทำงาน การอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ดี

เป็นบุคคลมีคุณค่ามีประโยชน์ และสร้างสรรค์คุณงามความดี อยู่บนพื้นฐานของความถูกต้อง อันเป็นประโยชน์ต่อบ้านเมืองต่อไป

จรรยาบรรณ หมายถึง ประมวลความประพฤติที่ผู้ประกอบอาชีพการงานแต่ละอย่าง กำหนดขึ้น เพื่อรักษาและส่งเสริมเกียรติคุณชื่อเสียงและฐานะของสมาชิก อาจเขียนเป็นลายลักษณ์อักษรหรือไม่ก็ได้ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2563) ในวงการวิชาชีพ “จรรยาบรรณ” เป็นข้อกำหนดกฎเกณฑ์ให้ผู้ประกอบวิชาชีพยึดถือปฏิบัติ มีประกาศิตบังคับในระดับ “พึง” คือ พึงทำอย่างนั้น พึงทำอย่างนี้ ไม่ใช่เป็นการบังคับโดยเด็ดขาด แต่ผลสัมฤทธิ์หรือเป้าหมายของจรรยาบรรณและศักดิ์ศรีของผู้ประกอบวิชาชีพโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อคนและเพื่องาน ดังนั้น ในแต่ละวิชาชีพจึงได้กำหนดจรรยาบรรณมากำหนดบทบาทหน้าที่ และพฤติกรรมของสมาชิก ในวงการวิชาชีพ (เอกพันธ์ ปัดถาวโร, 2563) จากข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยเรื่องแบบแผนพฤติกรรมตามจรรยาบรรณของวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษา พ.ศ. 2550 ได้มีการระบุแบบแผนพฤติกรรมตามจรรยาบรรณของวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษาไว้ 5 ด้าน ดังนี้

1. จรรยาบรรณต่อตนเอง ผู้บริหารสถานศึกษา ต้องมีวินัยในตนเอง พัฒนาตนเองด้านวิชาชีพ บุคลิกภาพและวิสัยทัศน์ ให้ทันต่อการพัฒนาทางวิทยาการ เศรษฐกิจ สังคม และการเมืองอยู่เสมอ โดยต้องประพฤติตามแบบแผนพฤติกรรม ได้แก่ 1) ประพฤติตนเหมาะสมกับสถานภาพและเป็นแบบอย่างที่ดี 2) ศึกษา ค้นคว้า ริเริ่มสร้างสรรค์ความรู้ใหม่ในการพัฒนาวิชาชีพอยู่เสมอ 3) ส่งเสริมและพัฒนาครูในการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ 4) สร้างผลงานที่แสดงถึงการพัฒนาความรู้และความคิดในวิชาชีพจนเป็นที่ยอมรับ และ 5) ส่งเสริมการปฏิบัติงานโดยมีแผนปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม และใช้นวัตกรรมเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับสภาพปัจจุบันและก้าวทันการเปลี่ยนแปลงในอนาคต

2. จรรยาบรรณต่อวิชาชีพ ผู้บริหารสถานศึกษา ต้องรัก ศรัทธา ซื่อสัตย์สุจริต รับผิดชอบต่อวิชาชีพและเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรวิชาชีพ โดยต้องประพฤติตามแบบแผนพฤติกรรม ได้แก่ 1) แสดงความชื่นชมและศรัทธาในคุณค่าของวิชาชีพ 2) รักษาชื่อเสียงและปกป้องศักดิ์ศรีแห่งวิชาชีพ 3) ยกย่องและเชิดชูเกียรติผู้มีผลงานในวิชาชีพให้สาธารณชนรับรู้ 4) ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์สุจริตตามกฎหมาย ระเบียบ และแบบแผนของทางราชการ 5) ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความมุ่งมั่น ตั้งใจ และใช้ความรู้ความสามารถในการพัฒนาครูและบุคลากร 6) สนับสนุนการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับ การพัฒนาครู การเรียนการสอน และการบริหารสถานศึกษา และ 7) ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรได้ศึกษา ค้นคว้า วิเคราะห์ วิจัย และนำเสนอผลงานที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพ

3. จรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ ผู้บริหารสถานศึกษา ต้องรัก เมตตา เอาใจใส่ ช่วยเหลือ ส่งเสริมให้กำลังใจแก่ศิษย์และผู้รับบริการตามบทบาทหน้าที่โดยเสมอหน้า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ทักษะและนิสัยที่ถูกต้องดีงาม แก่ศิษย์และผู้รับบริการตามบทบาทหน้าที่อย่างเต็มความสามารถด้วยความบริสุทธิ์ใจผู้บริหารสถานศึกษา

ต้องประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ทั้งทางกาย วาจา และจิตใจ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องไม่กระทำตนเป็นปฏิปักษ์ต่อความเจริญทางกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์และสังคมของศิษย์ และผู้รับบริการ และผู้บริหารสถานศึกษาต้องให้บริการด้วยความจริงใจ และเสมอภาค โดยไม่เรียกรับหรือยอมรับผลประโยชน์ จากการใช้ตำแหน่งหน้าที่โดยมิชอบ โดยต้องประพฤติตามแบบแผนพฤติกรรม ได้แก่ 1) ปฏิบัติงานหรือให้บริการอย่างมีคุณภาพ โดยคำนึงถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของผู้รับบริการ 2) ส่งเสริมให้มีการดำเนินงานเพื่อปกป้องสิทธิเด็ก เยาวชน และผู้ด้อยโอกาส 3) บริหารงานโดยยึดหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี 4) รับฟังความคิดเห็นที่มีเหตุผลของศิษย์และผู้รับบริการ 5) ให้ครูและบุคลากร มีส่วนร่วมวางแผนการปฏิบัติงานและเลือกวิธีการปฏิบัติที่เหมาะสมกับตนเอง 6) เสริมสร้างความภาคภูมิใจให้แก่ศิษย์และผู้รับบริการ ด้วยการรับฟังความคิดเห็น ยกย่อง ชมเชย และให้กำลังใจอย่างกัลยาณมิตร และ 7) ให้ศิษย์และผู้รับบริการได้มีส่วนร่วมในการเสนอแนวคิด หรือวิธีการที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาวิชาชีพ

4. จรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ ผู้บริหารสถานศึกษา พึงช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันอย่างสร้างสรรค์ โดยยึดมั่นในระบบคุณธรรม สร้างความสามัคคีในหมู่คณะ โดยพึงประพฤติตามแบบแผนพฤติกรรม ได้แก่ 1) ริเริ่มสร้างสรรค์ในการบริหารเพื่อให้เกิดการพัฒนาทุกด้านต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ 2) ส่งเสริมและพิทักษ์สิทธิของผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ 3) เป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลงและพัฒนา 4) ใช้ระบบคุณธรรมในการพิจารณาผลงานของผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ 5) มีความรัก ความสามัคคี และร่วมใจกัน ผนึกกำลังในการพัฒนาการศึกษา และ 6) ยอมรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ

5. จรรยาบรรณต่อสังคม ผู้บริหารสถานศึกษา พึงประพฤติปฏิบัติตนเป็นผู้นำในการอนุรักษ์และพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญา สิ่งแวดล้อม รักษาผลประโยชน์ของส่วนรวม และยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยพึงประพฤติตามแบบแผนพฤติกรรม ได้แก่ 1) ยึดมั่นสนับสนุน และส่งเสริม การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข 2) ให้ความร่วมมือและช่วยเหลือในทางวิชาการหรือวิชาชีพแก่ชุมชน 3) ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดกิจกรรมเพื่อให้ศิษย์และผู้รับบริการเกิดการเรียนรู้และสามารถดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง และ 4) เป็นผู้นำในการวางแผนและดำเนินการเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม พัฒนาเศรษฐกิจภูมิปัญญาท้องถิ่น และศิลปวัฒนธรรม (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2541)

คุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณ เป็นสิ่งที่แสดงถึงความเป็นวิชาชีพชั้นสูง ดังพระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร พระราชทานแก่ครูอาวุโส 28 ตุลาคม พ.ศ. 2523 ที่พระราชทานเป็นแนวปฏิบัติ ไว้ว่า “...ครูที่แท้จริงนั้นต้องเป็นผู้ทำแต่ความดี คือต้องขยันหมั่นเพียรและ อุตสาหะพากเพียร ต้องเอื้อเพื่อแผ้วและเสียสละ ต้องหนักแน่นอดทน และอดกลั้น สำรวมระวัง ความประพฤติ

ปฏิบัติของตนให้อยู่ในระเบียบ แบบแผนที่ตั้งงาม รวมทั้งต้องซื่อสัตย์ รักษาความจริงใจวางใจเป็นกลาง ไม่ปล่อยไปตามอำนาจอคติ...” (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2541)

ดังนั้น คุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณ จะเกิดขึ้นได้จากการพัฒนาทางด้านสติปัญญาและการอบรม กล่อมเกลาจิตใจให้รู้จักผิดชอบชั่วดี เป็นคุณลักษณะพื้นฐานที่สำคัญ ในการปฏิบัติตน ประพฤติสิ่งที่ตั้งงาม เป็นผู้ที่มีคุณค่า ทำตนเป็นประโยชน์แก่สังคม ซึ่งมีพื้นฐานเหล่านี้มาจากหลักศีลธรรมทางศาสนา ค่านิยมทางวัฒนธรรม ประเพณี หลักกฎหมาย จรรยาบรรณวิชาชีพ การรู้จักไตร่ตรองว่าอะไรควรทำไม่ควรทำ มีความตั้งใจ แน่วแน่ และสร้างความศรัทธาเชื่อถือให้กับผู้อื่น และอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นในสังคมอย่างมีความสุข

ความเป็นผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพ (Professional School Administrators)

ในการบริหารจัดการศึกษานั้น “ผู้บริหารสถานศึกษา” นับเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จ หรือความล้มเหลวของการจัดการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ได้ให้ความหมายไว้ว่า “ผู้บริหารสถานศึกษา” หมายถึง บุคลากรวิชาชีพที่รับผิดชอบการบริหารสถานศึกษาแต่ละแห่ง ทั้งของรัฐและเอกชน โดยมีลักษณะงานที่เกี่ยวข้องกับการวางแผน การดำเนินงาน การประสานงาน การควบคุมดูแล และการนิเทศงาน ตลอดจนการติดตามและประเมินผลงานด้านวิชาการ ด้านบุคคล ด้านงบประมาณ ด้านบริหารงานทั่วไป ด้านความสัมพันธ์กับชุมชน และการปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะเห็นได้ว่าผู้บริหารสถานศึกษานั้นมีความสำคัญต่อการบริหารการศึกษาและพัฒนาสถานศึกษาเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องเป็นบุคคลที่มีภาวะผู้นำที่เอื้อต่อการศึกษา มีความสามารถในการบริหารองค์กรไปสู่ความสำเร็จ และสามารถทำให้สมาชิกในองค์กรมีความเต็มใจที่จะทำงานอย่างเต็มกำลังความสามารถ (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542, 2542); (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545, 2545); (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553, 2553)

การทำงานอย่างมืออาชีพ หมายถึง ผู้ที่มีความสามารถและประสบการณ์สูงในงานที่ทำการดำเนินงานทุกครั้งจะบรรลุเป้าหมายเป็นอย่างดี ข้อผิดพลาดหรือโอกาสผิดพลาดแทบจะไม่ปรากฏ ผู้บังคับบัญชา มีความมั่นใจและไว้วางใจเมื่อมอบหมายภารกิจให้ปฏิบัติ ซึ่งย่อมต่างกันโดยสิ้นเชิงกับผู้ปฏิบัติประเภท มือสมัครเล่นหรือมือใหม่หัดขับ จึงเป็นผู้ที่จะต้องได้รับการควบคุม การกำกับดูแลแนะนำ งานที่ปฏิบัติมักมีแก้ไขปรับปรุงอยู่เสมอ ๆ และไม่สามารถทำงานคนเดียวได้ จึงอาจสรุปได้ว่าความเป็นมืออาชีพ จะต้องประกอบด้วย การเป็นผู้รู้จักในเรื่องที่ปฏิบัติ ได้แก่ รู้หลักการรู้เหตุผล รู้หลักวิชาของเรื่องที่จะปฏิบัติอย่างรอบด้าน สามารถประยุกต์ความรู้ของตนเองดังกล่าวไปใช้ได้เหมาะสมกับทุกสถานการณ์ ตลอดจนมีความสามารถในเชิงประสานสัมพันธ์ มีเทคนิคในการสื่อสารเพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน

ประกอบกับการเป็นผู้ที่มีความพยายามและอดทน มุ่งมั่นที่จะทำงานให้สำเร็จตามเป้าประสงค์สูงมาก (คารมณั เพียรภายลุน, 2563) ผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพ หมายถึง ผู้บริหารที่มุ่งส่งเสริมพัฒนา บริหารจัดการ และดำเนินการให้ผู้เรียนทุกคนได้เกิดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ มุ่งมั่นในการที่จะจัดการการศึกษาที่สมบูรณ์แบบ โดยให้เกิดผลในทุกมิติกับผู้เรียน เพื่อให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชนเป็นชุมชนที่สามารถพึ่งพาตนเองได้ นำไปสู่ความเป็นสถานศึกษาสมบูรณ์ คือ สถานศึกษาที่มีความร่มรื่น มีสภาพน่าดู น่าอยู่ และน่าเรียน โดยมีกระบวนการเรียนรู้ การบริหารจัดการที่เชื่อมโยงสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงอย่างมีคุณภาพ

ในปัจจุบันแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับผู้บริหารจะเน้นที่คุณลักษณะและพฤติกรรมที่โดดเด่นของผู้บริหาร ซึ่งมีรูปแบบหลากหลาย และเป็นภาพลักษณ์ที่จะนำองค์กรไปสู่ความสำเร็จได้เป็นอย่างดี ซึ่งในปัจจุบันเน้นการบูรณาการภาวะผู้นำที่มีความหลากหลาย มีทักษะ และให้ความสำคัญแก่ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ ค่านิยมเชิงสร้างสรรค์ และมีคุณธรรม ซึ่งตรงกับหลักพระพุทธศาสนาที่เน้นให้ผู้นำมีคุณธรรมเป็นสำคัญ มีหลักการบริหารที่ดี มีธรรมาธิปไตย ยึดหลักการ (Principle) คุณธรรม (Moral) เป็นบรรทัดฐานในการบริหาร การครองตน ครองคนและครองงาน ผู้นำจึงมีบทบาทอย่างยิ่งต่อการพัฒนามนุษย์และสังคม ภาวะผู้นำ การเปลี่ยนแปลง (Transformer Leadership) ควบคู่ไปกับผู้นำคุณธรรม (Ethical Leadership) เป็นคุณลักษณะสำคัญของผู้นำที่สังคมต้องการ (อำนาจ บัวศิริ, 2561)

ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพจะต้องมีความรอบรู้และเข้าใจในหลักการบริหาร มีวิสัยทัศน์ มีความสามารถทางวิชาการที่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม รู้จักการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศได้อย่างเหมาะสมกับบทบาทหน้าที่ เป็นแบบอย่างที่ดี และสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่จะส่งผลต่อการปฏิบัติงานในสถานศึกษา เพราะการที่จะพัฒนาสถานศึกษาไปสู่ความเป็นเลิศให้ได้นั้น สถานศึกษาจำเป็นต้องมีผู้บริหารมืออาชีพที่คอยเป็นผู้ขับเคลื่อนนำไปสู่จุดหมาย เช่นเดียวกับองค์กรเอกชนทั่วไป ที่หากขาดผู้นำที่เป็นมืออาชีพก็ไม่สามารถทำให้องค์กรไปสู่ความสำเร็จตามนโยบายได้เช่นกัน

การประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขา (Threefold Training) สู่วิธีการเป็นผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพ

ไตรสิกขามาจาก 2 คำ คือ คำว่า “ไตร” แปลว่า สาม ส่วน “สิกขา” แปลว่า การศึกษา เมื่อรวมกันแล้วแปลว่า สิกขาสาม หรือข้อที่จะต้องศึกษาสามประการ หรือข้อปฏิบัติที่เป็นหลักสำหรับการศึกษาสามประการ กล่าวคือ ศึกษาในอริสัจ อธิสมาธิ และอริปัญญา ซึ่งเรียกรวมกันว่า สิกขา สามธิ ปัญญา ดังนั้น ไตรสิกขา หมายถึง ข้อที่จะต้องศึกษา ข้อปฏิบัติที่เป็นหลักสำหรับศึกษา หลักสำหรับฝึกหัดอบรมกาย วาจา จิตใจ และปัญญารู้แจ้งเห็นจริงไปจนบรรลุจุดหมาย

สูงสุดคือพระนิพพาน (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), 2556) การเสริมสร้างคุณธรรม - จริยธรรมสำหรับผู้บริหาร นักบริหารที่ดีควรมีหลักธรรมสำหรับพัฒนาตน เพื่อเสริมสร้างคุณธรรม ได้แก่ ศีล คือ การสำรวมระวัง ความประพฤติปฏิบัติ ทางกาย และทางวาจาให้เรียบร้อยดีงาม ไม่ประพฤติเบียด เบียนตนเองและผู้อื่น สมาธิ คือ การรักษาใจให้ผ่องใสปราศจากกิเลสนิวรณ์ แล้วให้ตั้งมั่นอยู่ในอารมณ์เดียว และปัญญา คือ การรอบรู้กองสังขารรอบรู้สภาวะธรรมที่ประกอบด้วยปัจจัยปรุงแต่ง (สังขาร) และที่ไม่ประกอบด้วยปัจจัยปรุงแต่ง (สังขาร คือ พระนิพพาน) และรู้แจ้งเห็นแจ้งพระอริยสัจ 4 รวมเป็นผู้มีปัญญาอันเห็นชอบรอบรู้ทางเจริญ ทางเสื่อม แห่งชีวิต ตามที่เป็นจริง

การเป็นผู้บริหารสถานศึกษาที่ดีและประสบความสำเร็จได้นั้น นอกจากจะต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถทางด้านการบริหารงานสถานศึกษาแล้ว ยังต้องเป็นผู้ที่รู้จักการบริหารงานอย่างมีคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณ โดยการใช้หลักธรรมทางพระพุทธ ศาสนาที่เรียกว่า ไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา ซึ่งถือเป็นหลักธรรมที่จะช่วยส่งเสริมทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาเกิดการพัฒนาตนเองไปสู่การเป็นผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพ โดยมีการนำหลักไตรสิกขามาประยุกต์ใช้ ดังนี้

1. ศีล (ความประพฤติทางกาย) กล่าวคือ ผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพควรปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับสถานภาพและเป็นแบบอย่างที่ดี มีวินัยในตนเอง พัฒนาด้านวิชาชีพ รักษาชื่อเสียงและปกป้องศักดิ์ศรีแห่งวิชาชีพ ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์สุจริต ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ และแบบแผนของทางราชการ ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความมุ่งมั่น ตั้งใจ และใช้ความรู้ความสามารถในการพัฒนาครูและบุคลากร ปฏิบัติงานหรือให้บริการอย่างมีคุณภาพ โดยคำนึงถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของผู้รับบริการ บริหารงานโดยยึดหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ยอมรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ ให้ความร่วมมือและช่วยเหลือในทางวิชาการหรือวิชาชีพแก่ชุมชน และเป็นผู้นำในการวางแผนและดำเนินการเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม พัฒนาเศรษฐกิจภูมิปัญญาท้องถิ่น และศิลปวัฒนธรรม

2. สมาธิ (การฝึกอบรมทางจิตใจ) กล่าวคือ ผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพควรมีความชื่นชมและศรัทธาในคุณค่าของวิชาชีพ ยกย่องและเชิดชูเกียรติผู้มีผลงานในวิชาชีพ ให้สาธารณชนรับรู้ ส่งเสริมการปฏิบัติงานโดยเน้นการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกคนในสถานศึกษา รับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ รับฟังความคิดเห็นที่มีเหตุผลของศิษย์และผู้รับบริการ มีความรัก ความสามัคคี และร่วมใจกัน ผนึกกำลังในการพัฒนาการศึกษา ยึดมั่น สนับสนุน และส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

3. ปัญญา (ความรู้แจ้ง) กล่าวคือ ผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพควรหมั่นศึกษา ค้นคว้า คิดริเริ่มสร้างสรรค์ความรู้ใหม่ ๆ เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาวิชาชีพอยู่เสมอ

สร้างสรรค์ผลงานที่แสดงถึงการพัฒนาความรู้และความคิดในวิชาชีพจนเป็นที่ยอมรับ
หมั่นศึกษา ค้นคว้า วิเคราะห์ วิจัย และนำเสนอผลงานที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพ เสนอแนวคิด หรือ
วิธีการที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาวิชาชีพ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการบริหาร
สถานศึกษาเพื่อให้เกิดการพัฒนาในทุกด้านต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ และจัดกิจกรรมเพื่อให้
ศิษย์และผู้รับบริการเกิดการเรียนรู้และสามารถนำไปปรับใช้กับการดำเนินชีวิตประจำวันของ
ตนเองได้ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขากับจรรยาบรรณผู้บริหารสถานศึกษา

หลักไตรสิกขา (Threefold learning)	จรรยาบรรณผู้บริหาร (The School Administrators' Professional Ethics)	แนวทางการประยุกต์ใช้ (Application guidelines)
1. สีล (Sila) ความประพฤติ ทางกาย การฝึก ควบคุมกาย และวาจา	จรรยาบรรณต่อตนเอง	- ปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับสถานภาพ - เป็นแบบอย่างที่ดี มีวินัยในตนเอง พัฒนาตนเองด้านวิชาชีพ
	จรรยาบรรณต่อวิชาชีพ	- รักษาชื่อเสียงและปกป้องศักดิ์ศรีแห่งวิชาชีพ - ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์สุจริต ปฏิบัติตามกฎระเบียบและแบบแผนของทางราชการ - ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความมุ่งมั่น ตั้งใจ และใช้ความรู้ ความสามารถในการพัฒนาครูและบุคลากร
	จรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ	- ปฏิบัติงานหรือให้บริการอย่างมีคุณภาพ โดยคำนึงถึง สิทธิขั้นพื้นฐานของผู้รับบริการ - บริหารงานโดยยึดหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี
2. สมာธิ (Samathi) การฝึกอบรม จิตใจ ให้มีสมာธิ จิตสงบ มีความคิดแน่วแน่	จรรยาบรรณต่อตนเอง	- ส่งเสริมการปฏิบัติงานโดยเน้นการมีส่วนร่วมของบุคลากร ทุกคนในสถานศึกษา
	จรรยาบรรณต่อวิชาชีพ	- ชื่นชมและศรัทธาในคุณค่าของวิชาชีพ ยกย่องและเชิดชู เกียรติผู้มีผลงานในวิชาชีพให้สาธารณชนรับรู้
	จรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ	- รับฟังความคิดเห็นที่มีเหตุผลของศิษย์และผู้รับบริการ
3. ปัญญา (Panna) ความรู้แจ้ง การฝึกอบรม	จรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบ วิชาชีพ	- รับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ร่วมประกอบ วิชาชีพ - ผนึกกำลังในการพัฒนาการศึกษา ยึดมั่น สนับสนุน และส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมี พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
	จรรยาบรรณต่อสังคม	- ผนึกกำลังในการพัฒนาการศึกษา ยึดมั่น สนับสนุน และส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมี พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
	จรรยาบรรณต่อตนเอง	- หมั่นศึกษา ค้นคว้า คิดริเริ่มสร้างสรรค์ความรู้ใหม่ ๆ เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาวิชาชีพอยู่เสมอ
3. ปัญญา (Panna) ความรู้แจ้ง การฝึกอบรม	จรรยาบรรณต่อวิชาชีพ	- สร้างสรรค์ผลงานที่แสดงถึงการพัฒนาความรู้และความคิด ในวิชาชีพจนเป็นที่ยอมรับ

หลักไตรสิกขา (Threefold learning)	จรรยาบรรณผู้บริหาร (The School Administrators' Professional Ethics)	แนวทางการประยุกต์ใช้ (Application guidelines)
ให้เกิดความรู้ สูงสุด		<ul style="list-style-type: none"> - หมั่นศึกษา ค้นคว้า วิเคราะห์ วิจัย และนำเสนอผลงานที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพ - เสนอแนวคิด หรือวิธีการที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาวิชาชีพ
	จรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ	<ul style="list-style-type: none"> - จัดกิจกรรมเพื่อให้ศิษย์และผู้รับบริการเกิดการเรียนรู้ และสามารถนำไปปรับใช้กับการดำเนินชีวิตประจำวันของตนเองได้
	จรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบ วิชาชีพ	<ul style="list-style-type: none"> - มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการบริหารสถานศึกษา เพื่อให้เกิดการพัฒนาในทุกด้านต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ
	จรรยาบรรณต่อสังคม	<ul style="list-style-type: none"> - ดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

จากที่กล่าวมาข้างต้นสามารถสรุปเป็นรูปแบบการประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขากับจรรยาบรรณผู้บริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพ เห็นได้ว่า การเป็นผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพให้ได้นั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องรู้จักการประพฤติปฏิบัติตนโดยการนำหลักไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) และจรรยาบรรณผู้บริหารสถานศึกษามาประยุกต์ใช้ควบคู่กันให้ได้อย่างสมบูรณ์ ซึ่งจะส่งผลให้ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถบริหารสถานศึกษานั้น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์ทั้งต่อตนเอง วิชาชีพ ผู้รับบริการ ผู้ร่วมวิชาชีพ สังคม และประเทศชาติ อีกทั้งยังเป็นการนำไปสู่เส้นทางการเป็นผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพอีกด้วย ซึ่งการประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขากับจรรยาบรรณผู้บริหารสถานศึกษา สู่ความเป็นผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพนั้น เป็นไปตาม ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แสดงการประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขากับจรรยาบรรณผู้บริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพ

สรุป

คุณธรรม จริยธรรมถือเป็นคุณลักษณะพื้นฐานที่สำคัญสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาที่จะนำไปสู่ความสุขสงบ และความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิชาชีพ การนำหลักไตรสิกขา ศีล (ความประพฤติทางกาย) สมาธิ (การฝึกอบรมจิตใจ) ปัญญา (ความรู้แจ้ง) และจรรยาบรรณผู้บริหารสถานศึกษามาประยุกต์ใช้กับการบริหารสถานศึกษา ทำให้เกิดผลการพัฒนาสถานศึกษาที่ครอบคลุมทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านคุณภาพ เป็นผู้มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีเทคนิคการบริหารและการวางแผนกลยุทธ์ สถานศึกษาได้มาตรฐาน และมีคุณภาพในระดับสูง การศึกษามีคุณภาพ มีผลงานทางวิชาการที่เป็นประจักษ์ 2) ด้านสังคม เสริมสร้างความมั่นใจและความศรัทธาให้แก่ครู บุคลากรทางการศึกษา นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ได้เป็นอย่างดี

เป็นรากฐานที่สะท้อนให้เห็นความสามารถทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา

3) ด้านเศรษฐกิจ มีความสามารถในการแสวงหาทุน การระดมทรัพยากรที่ดี มีความคล่องตัว โปร่งใส ตรวจสอบได้ และการบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ และ

4) ด้านสิ่งแวดล้อม เป็นผู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลง เป็นผู้นำนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศ ปรับตัวได้เหมาะสมกับสถานการณ์โลกและสังคมที่เปลี่ยนแปลง ซึ่งส่งผลต่อคุณภาพของครู บุคลากร และนักเรียนที่มีคุณภาพที่สมบูรณ์ เป็นทั้งคนเก่ง คนดี และมีความสุข ซึ่งเป็นผลมาจากการบริหารงานที่มีคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ

เอกสารอ้างอิง

- คารมณัฏ เพ็ชรกายลุน. (2563). ความเป็นผู้บริหารมืออาชีพ. เรียกใช้เมื่อ 4 ตุลาคม 2563 จาก <https://www.kroobannok.com /23691>
- คุณัญญา สมจิตร และผดุง พรหมมูล. (2561). การปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดชุมพร. ในวิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยสวนดุสิต.
- ณัฏยาณี บุญทองคำ. (2556). คุณธรรมจริยธรรมของผู้บริหารที่มีต่อสังคม. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 2(3), 82-93.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). (2556). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรม. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. (2542) ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 116 ตอน 74 ก หน้า 1-19 (19 สิงหาคม 2542).
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. (2545) ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 119 ตอน 123 ก หน้า 16-21 (19 ธันวาคม 2545).
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553. (2553) ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 127 ตอน 45 ก หน้า 1-3 (22 กรกฎาคม 2553).
- รพีพรรณ เอกสุภาพันธุ์. (2552). การพัฒนายุทธศาสตร์การเสริมสร้างจรรยาบรรณของวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. ในวิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2563). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน. เรียกใช้เมื่อ 4 ตุลาคม 2563 จาก <https://dictionary.orst.go.th/index.php>.
- สภาครูและบุคลากรทางการศึกษา. (2560). มาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: ครูสภาสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา.

- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา. (2548). พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2541). ประวัติคุรุ 16 มกราคม. กรุงเทพมหานคร: องค์การค้ำของคุรุสภา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2562). แผนยุทธศาสตร์กระทรวงศึกษาธิการ (พ.ศ. 2563-2565). กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- อำนาจ บัวศิริ. (2561). กระบวนการสร้างภาวะผู้นำด้วยหลักไตรสิกขา. วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์, 5(3), 1-12.
- เอกพันธ์ ปัดภาวะโร. (2563). จรรยาบรรณวิชาชีพ. เรียกใช้เมื่อ 4 ตุลาคม 2563 จาก <http://aekapan.blogspot.com/2012/08/blog-post.html>.